

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

4/2007. KPJE

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Jogegységi Tanácsa a Polgári Kollégium vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t :

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának szolgálati idejébe a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolákban töltött tanulmányi időt az 1019/1976. (VI.24.) MT határozat 12.e) pontja alapján szolgálati időként be kell számítani.

I n d o k o l á s :

I.

A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának vezetője az 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.) 29. § (1) bekezdésének a) pontja és a 31. § (1) bekezdésének a) pontja alapján jogegységi határozat meghozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának szolgálati ideje számításánál a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolákban töltött tanulmányi idő szolgálati időként elismerhető-e.

Az indítvány megtételét az indokolta, hogy az első-, és másodfokú bíróságok döntései - elsősorban az 1019/1976. (VI.24.) MT határozat (a továbbiakban: MT határozat) többféle értelmezése miatt - a megjelölt kérdésben nem egységesek.

II.

A Legfelsőbb Bíróság az Mfv.II.11.019/2006/6. számú ítéletével a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.21.507/2006/3. számú ítéletét hatályában fenntartotta. A döntés indokolása szerint a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) hatálya alá tartozó felperesek szakmunkásképzést folytató

szakközépiskolai tanulóként 1981-1985-ig, illetve 1978-1982-ig tartó tanulmányaik eredményeképpen szakmunkás munkakör betöltésére képesítő bizonyítványt szereztek. Az iskola igazolása szerint ösztöndíjban részesültek. A felperesek szolgálati idejét a szolgálati viszonyuk létesítésekor kellett megállapítani, a szolgálati időbe - egyebek mellett - be kellett számítani minden olyan időt, amely a munkaviszonyban álló dolgozókra irányadó szabályok szerint munkaviszonyban töltött időnek számít [1971. évi 10. tvr. 33. § (2) bekezdés d) pont].

Az MT határozatot értelmezve az ítélező tanács arra következtetett, hogy az a szakmai képzés rendje, és a tanulók jogállása tekintetében a szakmunkástanulókkal azonos társadalombiztosítási jogállást biztosított a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák tanulóinak [1975. évi II. törvény (a továbbiakban: Tbtv.) 10. § (1) bekezdés e) pont, 1974. évi 24. tvr. 2. § (4) bekezdés]. Az azonos társadalombiztosítási jogállás azt jelentette, hogy a szakmunkástanulókra kiterjedt a társadalombiztosítás; az iskola, a vállalat a járulékot megfizette, az adatszolgáltatást teljesítette. Ezt bizonyítja az MT határozat előterjesztésében szereplő költségszámítás, a II. rendű felperes gyakorlati képzését biztosító vállalat nyilatkozata, és az a korabeli okiratmásolat, amely igazolja, hogy a II. rendű felperes társadalombiztosítási nyilvántartó lapját 1982. április 13-án a Társadalombiztosítási Igazgatóságnak átadták. Az ítélet utalt arra, hogy a döntés nem ütközik a KK 35. számú állásfoglalással módosított KK 27. számú állásfoglalásba, miután az az 1945. előtti, és az azt követő évekre minősítette a szakiskolai tanulók tanulmányi idejét.

A Gyulai Munkaügyi Bíróság a 3.M.363/2007/4. számú ítéletével a felperesnek a szakközépiskolában 1981. szeptember 1-jétől 1985. július 13-áig folytatott tanulmányok szolgálati időkénti elismerésére irányuló keresetét elutasította. A döntést azzal indokolta, hogy megítélése szerint az MT határozat nem jogszabálynak, hanem az állami irányítás egyéb jogi eszközének minősül [1974. évi 24. tvr. 1. § (1) bekezdés, 2. § (1) és (2) bekezdés]. Az MT határozat tartalmát, különösen annak II. pontját csupán kormányzati elhatározásnak lehet tekinteni, és figyelemmel arra, hogy a bíróságok a jogszabályok alapján kötelesek ítélezni, az MT határozat 12.e) pontját bírósági döntést megalapozóként nem lehet megjelölni.

A jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfőbb ügyész képviselője kifejtette, hogy az MT határozat 12.e) pontja, a Tbtv. 10. § (2) bekezdése alapján a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati idejébe a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolában töltött tanulmányi időt - abban az időszakban, amikor az MT határozat hatályban volt -, be kell számítani. Az ezzel ellentétes érvelést az 1974. évi 24. tvr. 2. § (2) és (4) bekezdéseivel, a Tbtv. 10. § (2) bekezdésével ellentétesnek minősítette, továbbá utalt arra, hogy az Alkotmánynak az érintett időszakban hatályos 30. § (2) bekezdése alapján az MT határozatról nem történt intézkedés.

IV.

A felmentési idő, a végkielégítés, a pótszabadság mértéke, a jubileumi jutalom, a nyugdíjjogosultság, a nyugdíj mértéke és a leszerelési segély szempontjából szolgálati viszonyban töltött időnek kell elismerni a törvény hatályba lépése előtt fegyveres szervek állományában hivatásos szolgálati viszonyban eltöltött és a beszámított szolgálati időt [Hszt. 326. § (1) bekezdés].

A szolgálati nyugdíjra jogosultság szempontjából szolgálati viszonyban ténylegesen eltöltött időnek kell tekinteni a sor-, a tartalékos, a póttartalékos, a továbbszolgáló, és szerződéses katonai, a fegyveres szerveknél, valamint a Magyar Honvédségnél hivatásos szolgálati, továbbá a katonai és rendvédelmi oktatási intézményeknél 1998. január 1-jét megelőzően hallgatói (növendéki) viszonyban töltött időt [Hszt. 328. § (1) bekezdés]. A jogszabály (2) bekezdése értelmében a szolgálati nyugdíj mértéke szempontjából az (1) bekezdésben foglaltakon kívül a szolgálati időbe be kell számítani a társadalombiztosítási jogszabályok szerinti szolgálati időket is. A Hszt. 1996. szeptember 1-jén lépett hatályba [332. § (1) bekezdés].

Mindezek alapján a jogegységi tanácsnak arról kellett állást foglalnia, hogy a kinevezési jogkör gyakorlójának milyen jogszabályok alapján kell megállapítania a beszámított szolgálati időt. Ezzel összefüggésben eldöntendő, hogy a felvetett kérdésben munkaügyi jogvita keretében kell-e határozni, avagy a szolgálati idő megállapítása kizárólag az erre hatáskörrel felruházott nyugdíjmegállapító szervek feladata.

1. A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai

szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló 9/1997. (II.12.) BM rendelet 56. § (1) és (2) bekezdése értelmében a szolgálati idő megállapítása, és kérelemre történő módosítása a munkáltatói jogkör gyakorlójának hatáskörébe tartozik. A döntés ellen benyújtott kereset elbírálása a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik [Pp. 349. § (1) bekezdés].

A Hszt. hatályáról szóló 1. §, illetve a törvény 326. és 328. §-ai alapján megállapítható, hogy a jogalkotó

- miután a Hszt. hatálya alá eső jogviszonyok sajátosságai az általánostól jelentősen eltérő rendelkezéseket indokolnak - egy jogszabályba foglalta a szűkebb értelemben vett munkajogi, illetve a társadalombiztosítási-nyugdíjbiztosítási rendelkezéseket. A szolgálati idő tartamát a kinevezéskor írásba kell foglalni, ez pedig a munkáltató munkajogi aktusának minősül, függetlenül attól, hogy annak alapjául a Hszt. rendelkezése folytán társadalombiztosítási jogszabályok is szolgálnak.

2. A Hszt. hatályba lépését megelőzően hatályban volt 1971. évi 10. tvr. 33. § (1) bekezdése szerint a szolgálati időt a hivatásos állományba vétel napjától kell számítani. A 33. § (2) bekezdés d) pontja beszámítani rendeli az (1) bekezdésben meghatározott időn felül azt az időt, amely a munkaviszonyban álló dolgozókra irányadó nyugdíjbiztosítási szabályok szerint jogszerző időnek számít.

A fentiekből következően a Hszt. személyi hatálya alá tartozók esetében a szolgálati idő megállapítása részben a rájuk irányadó speciális (Hszt, 1971. évi 10. tvr.), részben az általános („munkaviszonyban álló dolgozókra irányadó”) szabályok szerint történik.

3.a.) A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. tv. (Tny.) 37. § (4) bekezdése alapján a biztosítással járó jogviszony 1998. január 1. napját megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni. Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt, amely az 1997. december 31-én hatályos rendelkezések szerint szolgálati időnek minősül [Tny. 38. § (1) bekezdés g) pont].

A Tbtv. 10. § (1) bekezdés e) pontja alapján a szakmunkástanulók a biztosítottak körébe tartoznak. A törvény szerint a nyugdíjra való jogosultság - egyebek mellett - a biztosítotti jogviszony fennállásától függött. A Tbtv. 54. § (1) bekezdés c) pontja a

szakmunkástanuló-viszonyban töltött időt szolgálati időként határozza meg. A Tbtv. 1976. június 24-én hatályban volt 10. § (2) bekezdése alapján a Minisztertanács a biztosítottak körét kiterjesztheti.

E felhatalmazás alapján jött létre az 1019/1976. (VI.24.) MT határozat, amely a Magyar Közlönyben közzétételre került, és amelynek rendelkezéseit 1977. január 1-jétől kezdve kellett alkalmazni.

Az MT határozatnak a szakközépiskolában folyó szakmunkásképzésről szóló II. rész 12.e) pontja a következőket tartalmazza: „A szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák tanulóinak társadalombiztosítási jogállása megegyezik a szakmunkástanulókéval”. A záró rendelkezések 14. pontja értelmében a Minisztertanács felhatalmazást adott a tanulók juttatásaival összefüggő, az állami költségvetést terhelő költségekről való rendelkezések meghozatalára.

b.) A Tbtv. 10. §-ának a tárgyalta jogkérdés megítélésénél irányadó (2) bekezdése alapján tehát a biztosítottak körének kiterjesztése a Minisztertanács hatáskörébe tartozott.

Az Alkotmánybíróság a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) hatályba lépése előtt alkotott jogszabályok alkotmányossága vizsgálatáról kialakított gyakorlata értelmében valamely kötelezettségnek MT határozatban való előírása önmagában nem sértette a jogalkotás akkori rendjét. A jogszabályok kihirdetéséről és hatálybaléptetéséről szóló 1974. évi 24. tvr. 2. § (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzétett MT határozatok kötelezőek az ország egész területén a természetes és jogi személyekre, valamint a külföldön tartózkodó állampolgárokra. Az Alkotmánybíróság MT határozatot akkor semmisített meg, ha az ellentétes volt magasabb szintű jogszabállyal, vagy a Jat. valamely rendelkezésével [45/1991. (IX.10.), 11/1994. (III.2.), 61/1995. (X.6.), és a 49/1996. (X.25.) AB határozatok].

Formai szempontból tehát nem kifogásolható, hogy a szakmunkástanulók és a szakmunkásképzést nyújtó szakközépiskolai tanulók azonos társadalombiztosítási jogállása a Minisztertanács határozatával valósuljon meg, a jogalkotó tehát ezen aktusával közvetlenül is kiterjeszthette a biztosítottak körét a Tbtv. már említett felhatalmazása folytán.

c.) Az MT határozat egyes rendelkezéseinek egybevetése, illetve együttes értékelése alapján az állapítható meg, hogy a Minisztertanács jogalkotói szándéka kettős volt, a szakmunkás munkakörök ellátásához szükséges szakmai ismeretek azonos színvonalúak legyenek a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolában és a szakmunkásképző iskolában, másrészt alakuljon ki egy olyan társadalmi réteg, amelynek tagjai hasznos szakmával rendelkeznek, továbbá képesek és alkalmasak a felsőfokú tanulmányok folytatására [I.5., I.6., II.11.a) pont; a Minisztertanács részére az MT határozat tárgyában készített előterjesztés B/1. pont]. E célok elérése érdekében az MT határozat II.12. pontja egyes minisztereknek és szervezeteknek adott felhatalmazást a kérdéskör együttes rendeletben történő szabályozására.

A 12. pont a)-d)-ig határozta meg azokat az elveket, amelyeket az említett célok elérése érdekében alsóbb szintű jogszabályok által kell megvalósítani. A 12.e) pont mindezekről elkülönülve, az említett jogalkotói szándéknak megfelelően, tartalma szerint normaként rendelkezett az érintett tanulók társadalombiztosítási jogállása azonosságáról. Az ekként önálló normatartalommal bíró 12.e) pontot a meghozatalakor hatályban volt jogszabályok és fogalomrendszer alapján úgy kell értelmezni, hogy a szakmunkásképzést nyújtó szakközépiskolai tanulóviszonyban eltöltött idő a szakmunkás tanulóviszonyban eltöltött idővel azonosan a biztosítottak körébe tartozást, és egyben a szolgálati idő megszerzését is jelentette [Tbtv. 54. § (1) bekezdés c) pont].

Az MT határozatban kifejezésre jutó jogalkotói szándékból következően a szakmai képesítés megszerzésére irányuló, illetve a szakközépiskolában folytatott tanulmányok alapján megszerezhető szakmunkás-bizonyítványok között nem lehetett különbség. Önmagában abból, hogy a szakközépiskolát elvégző tanuló érettségi bizonyítványt is kaphatott, nem következhet a szakmai ismeretek elsajátítása céljából azonosan eltöltött tanulmányi idők társadalombiztosítási jogállás szempontjából eltérő minősítése.

Az MT határozat 12.e) pontja a társadalombiztosítási jogállás meghatározásakor nem tett különbséget a szakmunkásképzést nyújtó szakközépiskolában tanulmányokat végzők között annak alapján, hogy melyik évfolyamon tanulnak, ennél fogva a szakmunkástanuló-jogviszony teljes időtartamát szolgálati időként kell figyelembe venni.

Az 1977. január 1-jén hatályba lépett, a munkaügyi miniszter és az oktatási miniszter által meghozott 14/1976. (XII.1.) MüM-OM számú együttes rendelet 1. számú mellékletében határozta meg a szakközépiskolában oktatható szakmákat. A jogszabályt - az említett mellékletre is kiterjedően - a 24/1977. (XII.28.) MüM-OM számú együttes rendelet módosította. A 22/1986. (VI.20.) MT rendelet a 23. § (3) bekezdésében - egyébeken mellett - hatályon kívül helyezte az 1019/1976. (VI.24.) MT határozat 12.e) pontját. Az MT rendelet 23. § (3) bekezdésének utolsó mondata szerint az MT határozatban foglaltakat a már megkezdett tanulmányokra továbbra is alkalmazni kell.

A fentiekben kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében úgy határozott, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagja szolgálati idejének megállapításakor a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolában töltött tanulmányi időt az 1019/1976. (VI.24.) MT határozat 12.e) pontja alapján [figyelembe véve az MT határozat felhatalmazására meghozott (módosított) 14/1976. (XII.1.) MüM-OM számú együttes rendeletet] szolgálati időként kell elismerni [Bsz. 27. §, 29. § (1) bekezdés a) pontja és 32. § (4) bekezdése].

Budapest, 2007. december 17.

Dr. Lomnici Zoltán s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Tallián Blanka s.k.
előadó bíró

Bauer Jánosné dr. s.k.
bíró

Dr. Murányi Katalin s.k.
bíró

Dr. Buzinkay Zoltán s.k.
bíró

Dr. Wellmann György s.k.
bíró

Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k.
bíró

A kiadmány hitelével:

(Varga Imréné)
tisztviselő